

Ullastret, el paradís dels ibers

Text > **PURI ABARCA**

Foto > **NARCÍS DOMÈNECH**

La Sicounin i l'Unibelos contemplen, amb una barreja desconcertant de tristesa, orgull i por, el paisatge que els ha vist néixer i créixer. És qualsevol dia, de qualsevol any del primer quart del segle II aC, dalt del puig que acull la imponent ciutat ibèrica d'Ullastret. Els han arribat notícies que els romans s'acosten, i de ben segur que els sotmetran o pitjor, els mataran. Una part dels prop de sis mil habitants de la ciutat han decidit resistir i han començat a aixecar murs per defensar les seves cases, confiant també que la gran muralla que els envolta dificulti el pas dels

invasors; d'altres, planegen fer tractes amb els romans per intentar salvar la vida i les seves possessions; molts, com la Sicounin i l'Unibelos, marxaran abans no sigui massa tard. Enrere deixaran —amb recança i maleint el déu Bes per no haver-los protegit quan més falta els feia— un lloc idíl·lic, envoltat per conreus, turons i l'estany que els ha facilitat l'existència.

Des del cim del puig de Sant Andreu d'Ullastret, nom heretat d'una petita ermita medieval que hi havia a la zona, és fàcil posar-se en el lloc de la Sicounin i l'Unibelos i evocar altres èpoques en què la ciutat ibèrica bullia d'activitat i era un important centre agrícola i comercial, amic, durant segles, de la comunitat grega d'Empúries. Ara en queden les restes arqueològiques (en aquest espai hi ha la seu

ullastretenca del Museu d'Arqueologia de Catalunya), datades entre els segles VI i II aC.

Davant dels ulls de l'espectador s'obre una catifa multicolor de camps de conreu, esquitxats per turonets de vegetació diversa, sobretot alzines i pins, i per nombrosos camins i corriols. Una imatge limitada al nord pel massís del Montgrí; al nord-est, allunyades, les illes Medes; a l'est, la Mediterrània (amb els arrossars de Pals en primer terme), i al sud i l'oest, per les planes, els turons i pobles de l'Empordanet. Més enllà, també a l'oest, s'alça el massís de les Gavarres. L'estany, que antigament envoltava el puig de Sant Andreu i la veïna illa d'en Reixac, ja no hi és. Va ser dessecat el 1885, per motius agrícoles (conjuntament amb l'estany veí d'Adroher), però encara s'ha vist revifar en algunes

ocasions, l'última de les quals, el 1994. Els que l'hem vist emergir, en tenim un record de paratge misteriós, fins i tot un punt fantasmagòric. La seva desaparició sembla, a hores d'ara, ja definitiva. La història popular n'ha conservat, però, un munt d'anècdotes i llegendes (goges, esperits, plagues, morts inexplicables...).

La tranquil·litat i la pau que desprèn el puig de Sant Andreu, a un quilòmetre escàs del poble medieval d'Ullastret, i la bellesa natural de l'entorn, han inspirat artistes i escriptors, com ara el palafrugellenc Josep Pla, que es passava hores i dies a la zona, acompanyat habitualment pel primer director de les campanyes d'excavacions en aquest punt, l'arqueòleg Miquel Oliva. Pla, que va escriure molt sobre Ullastret, deia que el jaciment i el seu entorn el relaxaven. Totalment d'acord.